

Csanády János

A TÁTRA CSÚCSÁN

Szlovákiai íróbarátaimnak

A Tatrak csúcsán már a hó leszárad,
Lussan vezetem golyós ceruzámat
térképek száraz folyómedrein —
de ceruzám földnekmeredő, száraz
sziklacsúcsának nyomán sem talállak
benneteket . . . A száradás elárad . . .
A hű tájakra tán visszatalálhat
a közös lenáulettől még kezem,
ha minden eldob, s végigfut megint
az emlékezés mély térképein.

A barna félcipő, amit kihányt
a fehér só a Tátra oldalában,
most is lábamon hűségeskedik.
Nevetés csiklandozza talpamat,
es megint látom Cselényi Lacit:
zsebetett kézzel szárnyrakap, amint
hetykén caplatva elrepül hanyatt!
Nekünk mondták állig beöltözött
túristak, félcipőnk nézve fanyar
humorral ott a Tarpatak fölött:
e négy fiú nem lehet, csak magyar!

S fénylett az ég. Bokáig ért a hó.
Bár nem volt madárfütty, csak a mienk.
Oly otthonosan, mint odavaló,
a négy pár félcipő szállt, nem pihent.
Árpi, Laci Zoli és e Jani
bár megsokallta jócskán a havat,
a fűzők mellett mely be-beszaladt:
madárként nem tudták sokallani
a sok szeszélyes, veszélyes kanyart
a rejtező Lomnici csúcs alatt;
sziklatemetők, fenyves-kráterek
fölött a lékbe-szédítő teret,

míg kvarc-fényben fürdette arcukat
a hó-sziklára felkönyöklő nap, —
s mert az idő is nekünk kedvezett,
ős fenyvesekkel hangos-tónusú
melységből vagy harminc város, falu
volt fecskélkedésünkre hű tanú.

Az emlékezet mély térképein
megjelentek, amint a csúcs alatt
pihenni megtámasztjuk a falat;
a végső kötelpalya állomást,
mely csendes most, mert épp javitanak
két szezon közt, két állomás között,
a föld s felhőkbe lengő úr között,
talán az élet és halál között,
hisz a csúcs előtt néha elszakad
a hideg acélból csavart anyag
mi felfelé-vont s emberkéz kötött;
s kik ilyenkor zúzódnak, hullanak
már nem gondolnak többé arra, hogy
világúr liftünk, e vén felvonó
meddig jár még a gravitáció
liftkötélén, a spirálba kötött
ter törhetetlen bordái között
mint levegőt, hasítva az időt,
mely rosszkezdvében néha lesodor
egy nem eléggé emberhez kötött
életművet, kultúrát, egy tömör
aranyba burkolt fáraót, aki
piramist emelt holt feje fölé,
hadd karcolják, ameddig ég az ég
a földből kiütő beton-csúcsok
egy zsarnok-körbe elhaló nevét.

És hallottuk az időt zúgani!
A sziszegésben Csontváry fehér
világító színeit szólani!
Mint roppant üvegvágó, mely kiáll
a föld markából a kék úr felé,
gyémánt hegyével karcolván eget
forgott velünk a csúcs a föld körül!
Ugy izgultunk, mint aki fél, örül
egyszerre, nem hisz mégis vár csodát:
a szót vártuk, hogy kiszakad fölül,
es valami új csengéssel jelenti:
sorsunk burkát a föld körül kivágtuk!
Szabad az út a csillagok felé!

Előre hat mind aki halként tátog,
s a szíve-harca az ismeretlené!
„Mert ki viselné a kor gúny-csapását,
zsarnok bosszúját, gőgös ember dölyfét,
utált szerelme kinját, pör-halasztást,
a hivatalnak packázásait,
s mind a rúgást, mellyel méltatlanok
bántalmazták a tűrő érdemet:
(ha nyugalon ba küldhetné magát
egy puszta törrel?) — Ki hordaná e terheket
izzadra, nyögve élte fáradalmain, —
ha hátatfordíthat dúlt életének
a makrokozmoszba fordítja arcát,
s módja van ismeretlenek felé sietni?!
Korok mélyéről felzúgó zsivaly:
a semmi hogy csak látszatra semmi,
s a levegőből lesz holnapra vaj!
Ami van: nincs már! Szertefoszlász, (szerte,
mint rakétaláng), ha beléragadsz!

És letről újra a fölzúgó harsant,
s a mélység felé vonzotta arcunk.
Katonák fáradt csapata haladt
teljes szereléssel, borjúval
felénk a néma kötelek alatt.
Felrezzentünk. Gondoltuk, már kitartunk
míg ideérnek, kiket önmagukkal
állított szembe (géppisztolyt szögezve)
valami özönvíz előtti érdek,
amely, akár baktérium-tenyészet
korunkig élt és elszaporodott.
Mondják okosok: öletni, születni
másithatatlan törvény, ős dolog.
Nem mondanak újat e bölcs-merészek!
A legsötétebb vadság a természet,
példának jók a vérengző vadak,
és él köztünk, hajh, hány ősi vad! —
de aki csillagokhoz vág utat,
hatalmasabb abban a gondolat:
hatalmasabb abban a gondolat:
(közben én mindig erre gondolok)
a vadat szelidítők fékezzeék meg,
az öletést az ember-pártosok,
a születést tudósok, orvosok,
hogy természete ellen is szabad
lehessen az, ki tömegében rab még,
önönön burkának rabja, hatalmas nép!
S nevében többé ne szaporíttassék
a ver-kultusz a csillagok alatt!

Alkonyodott. Azaz, hogy magas volt,
fejünkkel volt egy-szinten még a nap.
A katonák söröztek, megpihentek,
kigombolták a zubbony-nyakukat.
A csúcson áthatolt egy könnyű felhő,
a homlokunkon néhány gondolat:
mire nem adja a fejét, ha megnő
a lakatos, a szerelőinas?!
Hegy-méreteken gondolkodik, isten-
szerepet vállal nagymerészen itten;
vagy legalábbis, mint egy felelős
vezető, ki élet-halál magas
gondját hordozni jó erős, inas —
akinek a tudomány, a nép-élet
egy-gond, s kibe nem hálni jár a lélek,
hanem dolgozni; ott áll helyesebben
állandóan a padnál, álmában sem
rest mozdítani agysejtjei rendjén!

Ha költő, akkor pláne tudja, hogy kell
évezredet sűríteni pillanatba,
és száguldani van neki hatalma
bármikor a szocializmus csúcsán.
— E csúcsra itt föl nem juthatott bár,
mert javították s éppen állt a lift;
megnyugszik ő is. Így van ez a rendjén.
S így mondja most a nap s jókedve nyugtán:
mégsem hiába báméskodtam itt!